

3. *Krutsevich T. Yu., Bezverkhnya G. V.* Rekreatsiya u fizichnomu vikhovanni riznikh grup naselennya [Recreation in physical education of different population groups], Kyiv, 2010, 200 p. (ukr); 4. *Krutsevich T. Yu., Pangelova N. E., Pangelov S. B.* Istoriya rozvitku fizichnoi rekreatsii [The history of physical recreation], Kyiv, 2013, 160 p. (ukr); 5. *Moskalenko N.* Molodizhniy naukoviy visnik: Fizichne vikhovannya i sport [Youth Research Bulletin: Physical Education and Sport], Lutsk, 2013, Vol. 11, p. 7–11. (ukr); 6. *Lavrentiev O. M., Butok O.V., Sokil O.A.* (2017) "Motor activity guarantee of a healthy lifestyle". Scientific Journal Series 15 Scientific and Pedagogical Problems of Physical Culture / Physical Culture and Sport / Issue 4(85)17, pp. 65-68.; 7. *Lavrentiev O.M., Sergienko Y.P., Gulai V.S.* (2019) "Formation of physical activity of student youth by means of running". Scientific Journal Series 15 Scientific and Pedagogical Problems of Physical Culture / Physical Culture and Sport / Issue 5(113)19, pp. 77-81; 8. *Rut P., Rut E., Mitskan B.* Fizichne vikhovannya, sport i kultura zdorov'ya u suchasnomu suspilstvi [Physical education, sports and health culture in modern society], vol. 4 (16), 2011, p. 48–52. (ukr); 9. Ryzhkin Yu. Ye. Sotsialno-psikhologicheskiye problemy fizicheskoy rekreatsii [Social and psychological problems of physical recreation], Saint Petersburg, 2005, p. 76–84. (rus); 10. *Pristupa E. N., Zhdanova O. M., Linets M. M.* Fizichna rekreatsiya [Physical Recreation], Lviv, 2010, 447 p. (ukr); 11. *Tereshenko V.I.* (2018). «Modern healing technologies: Fitness, Recreation, Tourism: navchalnyi posibny» / Tereshenko V.I., & Chaplygin V.P. - Kyiv, Ukraine: Millenium.. - 178 p.

УДК: 342.7

DOI: 10.36919/2312-7812.1.2023.127

К.О. Бортун

ЦИФРОВА ГРАМОТНІСТЬ ЯК ВАЖЛИВИЙ ВЕКТОР НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

У статті проаналізовано особливості реалізації цифрової грамотності на заняттях студентів економічних спеціальностей. У роботі окреслено поняття цифрової грамотності, її складники та показники. Сучасна комунікація, навчання та професійна діяльність неможливі без розвитку цифрової грамотності. Нами окреслені компоненти цифрової грамотності, які містять технологічну, комунікативну та соціокультурну компетенції, компетенція інформаційної грамотності та компетентності самовдосконалення.

Система освіти України створює гарне підґрунтя для набуття компетентностей для особистісного та професійного розвитку. Важливим компонентом цифрової грамотності визначено компетенцію самовдосконалення з навичками самонавчання, цілепокладання та тайм-менеджменту для студентів економічних спеціальностей. Перед здобувачами освіти постають відповідальні питаннями орієнтації фінансової системи, економічні питання взаємодії із нею, враховуючи цифровізацію, зокрема навички цифрової грамотності. Цифрова грамотність постає у сфері керування особистими фінансами як надважливим завданням сьогодні.

Різні вебсайти пропонують такі застосунки: «електронний калькулятор депозитів», «кредитний калькулятор», «пенсійний калькулятор», мобільні додатки ведення сімейного бюджету тощо — це інструменти, які стануть в пригоді на етапі обміркування альтернатив перед ухваленням власних економічних рішень. Ефективне використання таких фінансових електронних інструментів не тільки знижує фінансові ризики, а й вимагає певних навичок ідентифікації цифрових платформ, сайтів та мобільних додатків, вибору серед них найбільш захищених, розуміння значення користувачьких угод і наслідків їхнього укладання.

Запропоновані нами практичні кейси допоможуть студентам економічних спеціальностей опанувати навички, які потрібні сучасним фахівцям у цифрову еру. Цифровізація — надзвичайно важливий елемент навчання сучасних студентів, які в майбутньому опікуватимуться сферою фінансової системи та грошових відносин.

The article analyzes the peculiarities of the implementation of digital literacy in the classes of students of economic specialties. The paper outlines the concept of digital literacy, its components and indicators. Modern communication, education and professional activities are impossible without the development of digital literacy. We have outlined the components of digital literacy, which include technological, communicative and socio-cultural competence, information literacy competence and self-improvement competence.

The education system of Ukraine creates a good foundation for acquiring competencies for personal and professional development. An important component of digital literacy is the competence of self-improvement with the skills of self-study, goal-setting, and time management for students of economic specialties. Students of education face the important questions of orientation of the financial system, economic issues of interaction with it, taking into account digitalization, in particular digital literacy skills. Digital literacy appears in the field of managing personal finances as an urgent task today.

Various websites offer the following applications: «electronic deposit calculator», «loan calculator», «pension calculator», mobile applications for managing a family budget, etc. — these are tools that will come in handy at the stage of considering alternatives before making your own economic decisions. Effective use of such financial electronic tools not only reduces financial risks, but also requires certain skills in identifying digital platforms, sites and mobile applications, choosing among them the most protected ones, understanding the meaning of user agreements and the consequences of their conclusion.

The practical cases offered by us will help students of economic specialties to master the skills that modern specialists need in the digital era. Digitization is an extremely important element of education for modern students, who in the future will take care of the financial system and monetary relations.

Ключові слова: цифровізація, цифрові права, цифрова культура, інформаційна культура, цифрові навички, цифрове суспільство.

Key words: digitalization, digital rights, digital culture, information culture, digital skills, digital society.

Постановка проблеми. Сьогодні ми живемо у світі, де інтернет став основним джерелом інформації та місцем різноманітних комунікацій. Саме тому останнім часом широко застосовується поняття «цифрова (технологічна) грамотність», яка передбачає вміння користуватися сучасними інформаційними технологіями та програмним забезпеченням з урахуванням усіх можливостей. Бути користувачем інтернету, чи працювати з ноутбуком або смартфоном, це ще пояснює навичок цифрової грамотності. Ефективне та безпечне використання сучасних цифрових технологій у навчанні та кар'єрі — ось запорука формування навички цифрової грамотності.

Кожна сфера життя й діяльності людей формує свою специфічну мову, термінологію. Це стосується й сфери особистих та суспільних фінансів. Для ухвалення різноманітних рішень у галузі керування власними доходами та витратами, заощаджень, інвестицій, страхування ми користуємося специфічними джерелами для отримання інформації, тобто різними медіа. Часто ми навіть не усвідомлюємо того, що користуємося медійним продуктом, або медійним документом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-поняттєвою природою роботи є національні та міжнародні нормативно-правові акти, а також погляди на інформаційну культуру, зокрема на цифрову грамотність як Ф. Бенедек, К. Беляков, А. Венгер, А. Головистикова, Л. Грудцина, О. Дзьобань, В. Долуда, О. Золотар, М. Кетteman, Т. Маляренко, Є. Мануйлов, С. Онупрієнко, О. Панченко, Л. Панченко, Д. Шобаніц, І. Шопіна тощо.

Європейським парламентом було виділено вісім ключових компетенцій для навчання впродовж життя. Серед низки компетенцій цифровою названо таку, яка потребує розуміння цифрових технологій, їхніх можливостей, впливу та ризиків, знання базового функціоналу пристроїв, програмного забезпечення, вебзастосунків, мереж тощо. Бот саме компетенції є важливими чинниками власного задоволення людини, довголіття та здоров'я, успішного працевлаштування, активної громадянської позиції та соціальної інклюзії. Отже, поставлено завдання створення єдиної Європейської рамки ключових компетенцій для законодавчих органів, освітніх та тренінгових провайдерів, соціальних партнерів та самих студентів [7].

Мета статті. Метою статті постає аналіз явища цифрової грамотності як важливого вектора навчання студентів економічних спеціальностей, розглянуто практичні кейси щодо розвитку знань і навичок цифрової освіти студентів, які формуватимуть фінансовий добробут країни у майбутньому.

Виклад основного матеріалу дослідження. Адже громадяни за допомогою своїх особистих фінансів стають активними учасниками соціально-економічних відносин: розпорядження коштів, участь у кредитних, довгострокових, іпотечних, страхових і пенсійних програмах, підвищує навички фінансової грамотності, зокрема необхідності її здобуття. Враховуючи сучасні реалії, ми маємо констатувати те, що усе перебуває в онлайн-овому, цифровому просторі. Саме тому важливим фактором сьогодні вважаємо цифровізацію в фінансовій галузі, яка активно трансформувалася в економіку, надзвичайно вагомим питанням сучасності.

Важливість цифрових навичок для сучасної молоді є важливою в межах виявлення переваг і вагомих результатів. Саме вони постають ключовим фактором, що визначає, чи можуть люди перетворити використання вебресурсів для своїх потреб (наприклад, переваги під час влаштування на роботу, навчання в системі дистанційної освіти, користування державним і муніципальним послугами в електронному форматі) [8].

Концепція розвитку цифрових компетентностей в суспільстві України та затвердження плану заходів щодо її реалізації наголошує, що вагомим показником для мережевої готовності є інноваційний і технологійний потенціал і можливості розвитку країни із сферою високих технологій і цифровізацією. Його використання як засобу та для побудови аналізу, економічного добробуту, є вагомим чинником для розвитку інновацій, підвищення продуктивності та конкурентоспроможності сучасного студента економічних спеціальностей, у яких стимулюють ділову та професійну активність як фахівців, сприяючи підвищенню рівня життя людей [4].

Саме тому перед студентами економічних спеціальностей постають відповідальні завдання орієнтуватися у фінансовій системі, економічних питаннях враховуючи цифровізацію, зокрема навички цифрової грамотності. Особливого значення цифрова грамотність набуває у сфері керування особистими фінансами. В інтернеті вже функціює та кожного дня збільшується величезна кількість електронних ресурсів, які нада-

ють можливості не тільки купити та продати товари, розрахуватися за них, замовити фінансові послуги, а й, наприклад, сплатити податки онлайн та визначити власну податкову заборгованість, перевірити дійсність страхових полісів і прав власності на об'єкти нерухомості, брати участь у біржових торгах та державних замовленнях, не виходячи з дому.

Однак існує ще багато можливостей, які пропонують різні вебсайти: «електронний калькулятор депозитів», «кредитний калькулятор», «пенсійний калькулятор», мобільні додатки ведення сімейного бюджету — це інструменти, які стануть в пригоді на етапі обміркування альтернатив перед ухваленням власних економічних рішень. Ефективне використання таких фінансових електронних інструментів не тільки знижує фінансові ризики, а й вимагає певних навичок ідентифікації цифрових платформ, сайтів та мобільних додатків, вибору серед них найбільш захищених, розуміння значення користувацьких угод і наслідків їх укладання.

Водночас інтернет — це простір для діяльності шахраїв усіх видів, які легко використовують інформаційні технології для обдурювання населення й використання його інтернет-активності на власну користь. Отже інтернет-користувач має не тільки розуміти, як уберегти свій акаунт та облікові записи від злону, як захиститися від потрапляння вірусів на свій пристрій, а й взагалі дотримуватися правил інформаційної гігієни.

Маємо наголосити, що інформація в інтернеті не безоплатна. Йдеться про всю інформацію, яку ми споживаємо онлайн. Ідеться про те, що цю інформацію ми зчитуємо, а гроші за це не платимо, то оплачує хтось інший. Маємо на увазі пошуковиків, відеороликів у ютюбі, енциклопедій, повідомлень у месенджерах, рекламних оголошень інтернет-магазинів і сайтів пошуку роботи, баз законів та нормативних актів тощо. І якщо говоримо про офіційні сайти державних і комерційних організацій, зрозуміло, хто оплачує весь контент.

Власники сайтів це роблять з метою фізичного залучення більшої кількості громадян та клієнтів до своїх товарів і послуг з метою одержання доходів. Користування деякими іншими інтернет-ресурсами передбачає пряму оплату: за завантаження книг, фільмів, певних програмних продуктів чи додатків. Однак більшість інформації в інтернеті ми прямо не оплачуємо грошима. Але, втім, ми платимо за її споживання: нашою увагою, нашими персональними даними, нашими «емоційними гачками». Цифрова обізнаність передбачає, що кожен користувач інтернету має бути свідомий того, що відвідування певних вебсайтів, проходження «прикольних» тестів, приєднання до флешмобів у соціальних мережах, просто «лайк» під чиїмось постом — це наш власний злив інформації про себе, а іноді й про наших мережевих друзів.

Однак більшість інформації в інтернеті ми прямо не оплачуємо грошима. Але, втім, ми платимо за її споживання: нашою увагою, нашими персональними даними, нашими «емоційними гачками». Засоби т.зв. оплати за користування можливостями інтернет-простору нами унаочнено в таблиці 1.

Таблиця 1

Споживацька діяльність в інтернеті

«Послуга»	«Тариф»
Увага користувачів сайтів	Підписка на ті чи інші сайти або сторінки соцмереж.
«Вподобайки під повідомленнями»	Це наша плата за інформацію, своєрідна валюта цифрової ери.
Реакції користувачів на повідомлення	Надання можливості цифровим платформам, сайтам, окремим особам зібрати більше даних про захоплення, інтереси, звички користувачів для того, щоб запропонувати їм адресну рекламу, яку сплачують рекламодавці. Тобто інтернет-ресурси зможуть отримати на увазі користувачів інтернету більше доходів від реклами.
Персональні дані користувачів	Адреси електронної пошти, номери телефонів, логіни, паролі від акаунтів тощо, до яких користувачі надають доступ адміністрації сайтів, з метою продажу стороннім базам даних, які будуть використані шахраями, або будуть викрадені.
«Емоційні гачки» користувачів під час спілкування в соцмережах	Можливість маніпуляції та примус до певних дій користувача.

Маємо наголосити, що користувачі інтернету саме так сплачують за власне перебування в мережі. Цифрова обізнаність передбачає, що кожен користувач інтернету має бути свідомий того, що відвідування певних вебсайтів, проходження тестів різних рівнів і призначень, приєднання до флешмобів у соціальних мережах, просто «лайк» під чийось постом це наш власний «злив» інформації про себе, а іноді й про наших мережевих друзів.

Маємо наголосити, що невелика кількість користувачів інтернету усвідомлюють, що, заходячи на будь-який вебсайт, вони укладають із його адміністрацією так звану користувацьку угоду, або угоду користувача, яка визначає порядок користування цим вебсайтом. Деякі сайти передбачають для відвідувачів авторизацію, тобто створення на сайті свого облікового запису (акаунту). Деякі сайти, не потребують авторизації і тільки просять згоду на використання cookies.

Cookies — файли, що зберігаються браузером користувача та відправляються на відвідувані сайти. З одного боку вони призначені для полегшення подальших відвідувань сайту, бо запам'ятовують налаштування попередніх сесій чи налаштування інтерфейсу. Водночас завдяки cookies сайти можуть збирати інформацію, зокрема, про місцеперебування користувача, про найвідвідуваніші ним сторінки, час перебування на сайті, залишені коментарі, мовні налаштування і навіть про ім'я та фото профілю, номери телефонів, адреси електронних скриньок, номери банківських карток, якщо вони збережені в браузері [2, с. 61].

Велика кількість персональних даних дозволяє створити портрет користувача: так званий профайлінг. Завдяки цьому можна виділити з усієї кількості користувачів окремі групи (цільову аудиторію), яка може бути цікавою, наприклад, для рекламодавців. Така технологія називається таргетингом і дозволяє сконцентрувати зусилля

в просування товарів та послуг для чітко визначеної аудиторії. Найрозповсюдженіша мета таргетингу, звісно, комерційна. Однак часто збір персональних даних використовується з цілком злодійськими намірами.

Ще одним аспектом цифрової грамотності, із яким потрібно бути обережними в мережі «Інтернет» — це боти. Ботами називаємо комп'ютерну програму-робота. Такі програми імітують партнерів у спілкуванні, у мережевих іграх, реєстрації, рекламуванні та оформленні замовлень на товари тощо. Чат-боти — комп'ютерні програми, що їх використовують у рамках месенджерів (FB, Telegram, Skype, Viber, WhatsApp, Slack та ін), а також адміністрації багатьох сайтів комерційних і державних структур [2, с. 62].

Головне завдання таких ботів — спростити діяльність бізнесових організацій: наростити ефективність маркетингових інструментів, залучити аудиторію, спростити укладання договорів про купівлю-продаж на сайтах інтернет-магазинів. Тобто функціонування таких ботів в електронному бізнесі та «Державі в смартфоні» цілком виправдане й доцільне.

Головне завдання ботів у соцмережах — керування настроями людей, маніпулювання суспільною думкою, підвищення рейтингів завдяки збільшенню кількості підписників, друзів та «лайків». Водночас іноді користувачі навіть не здогадуються, що коментарі в мережі могли бути написані взагалі вигаданою людиною. Часто фальшиві акаунти — боти будуть використані для розповсюдження різних шахрайств у інтернеті. Вміння розпізнавати ботів — це також один з важливих складників інфогієни. Щоб захистити свій користувацький профіль від діяльності ботів радимо ознайомитися з можливими ознаками цієї комп'ютерної програми на рис. 1.

Можливі ознаки бота в соцмережах



- ВІДСУТНІСТЬ АВАТАРУ/РОЗМИТА ФОТОГРАФІЯ НА АВАТАРІ/АБСТРАКЦІЯ ЗАМІСТЬ ФОТО
- ВІДСУТНІСТЬ ДЕКОЛЬКОХ ФОТОГРАФІЙ ОДНІЄЇ Й ТОЇ Ж ЛЮДИНИ В РІЗНИХ РАКУРСАХ, А НАТОМІСТЬ – АБСТРАКЦІЯ АБО ГРУПОВІ ФОТОГРАФІЇ З ВЕЛИКОЮ КІЛЬКІСТЮ ЛЮДЕЙ
- ВІДСУТНІСТЬ ВЛАСНОГО КОНТЕНТУ/ПУБЛІКАЦІЙ, ЗАМІСТЬ ЦЬОГО – РЕГУЛЯРНІ РЕПОСТИ

- ВІДСУТНІСТЬ АБО МАЛА КІЛЬКІСТЬ ЛАЙКІВ ПІД ВЛАСНИМИ ПУБЛІКАЦІЯМИ
- НЕДОСТОВІРНА АБО ЗОВСІМ НЕ ЗАПОВНЕНА ІНФОРМАЦІЯ В ПРОФІЛІ («ПРО СЕБЕ», «МІСЦЕ РОБОТИ» ТОЩО)
- ПУБЛІКАЦІЯ ОДНОГО І ТОГО Ж КОМЕНТАРЯ
- ВЕЛИКА КІЛЬКІСТЬ ЗОВНІШНІХ ПОСИЛАНЬ В КОМЕНТАРЯХ НА СТОРОННІ САЙТИ (БОТИ В СЕРЕДНЬОМУ ВИКОРИСТОВУЮТЬ ПОСИЛАННЯ В ТРИ РАЗИ ЧАСТІШЕ ЗА ЛЮДЕЙ)
- НЕМАЄ ЮЗЕРНЕЙМУ
- НЕСПІВСТАВНІ ДАТА РЕЄСТРАЦІЇ І КІЛЬКІСТЬ ПУБЛІКАЦІЙ (НАПРИКЛАД, МІСЯЦЬ ЯК ЗАРЕЄСТРОВАНИЙ, А ВЖЕ КІЛЬКА СОТЕНЬ ПУБЛІКАЦІЙ)
- ЧАСТОТА ПУБЛІКАЦІЙ (НАПРИКЛАД, ПОСТ ЧИ КОМЕНТАР КОЖНІ КІЛЬКА ХВИЛИН)



www.armyinform.com.ua /// жовтень /// 2020

Рисунок 1

Шахрайство в інтернет-просторі — ще один із найпоширеніших видів нехтуванням цифрової гігієни [5]. Відповідно до статті 190 Кримінального кодексу України «Шахрайство — заволодіння чужим майном за допомогою введення в оману або зловживання довірою іншої людини».

Інтернет-шахрайство характерне тим, що:

- контакт між потерпілим і правопорушником відбувається через інтернет;
- жертва не бачить і майже ніколи не знає зловмисника особисто;
- передавання грошей або майна проходить дистанційно.

Розслідуванням таких правопорушень опікується спеціальний відділ правоохоронних органів — кіберполіція [6], який займається блокуванням шахрайських інтернет-покликань і фінансових операцій зловмисників.

Кіберполіція не тільки відкриває карні справи проти шахраїв, а й створює базу шахрайських схем, надає можливість перевірки сайтів, телефонів, номерів карток, які викликають у користувачів підозру на предмет їх неправочинності. На сайті кіберполіції можна також сповістити про виявлені вами підозрілі електронні сервіси та ресурси: сервіс STOP FRAUD [3], та знайти рекомендації, як уберегтися від різноманітних шахрайств в інтернеті.

Цікаву роботу з забезпечення прозорості безготівкових платежів та безпечності платіжних інструментів проводить ЕМА — Українська міжбанківська асоціація членів платіжних систем. На сайті асоціації «ЕМА» (<https://ema.com.ua/>) можна знайти сервіс «Black List», на якому акумулюються відомості про шахрайські схеми, поради, як убезпечити себе під час проведення безготівкових розрахунків, а також чудовий тренінг «Здолай шахрая» (<https://game.ema.com.ua/>) — кілька десятків онлайн-ігор, що дозволять зрозуміти, як діють шахраї (див. рис. 2).

Це гра в онлайн-режимі, де гравці у змодельованих ситуаціях можуть вирішити ситуації різних видів платіжного шахрайства, отримати необхідну інформацію та консультацію про можливі наслідки його вчинків, водночас опрацювати поради щодо дій шахраїв та дієвих шляхів захисту у кожній конкретній ситуації. Гравець опрацьовує схеми платіжного шахрайства та відразу отримує знання про її ознаки, методики захисту, лишень клацнувши на картку із зображенням монстра-шахрая.

Гра містить 56 тем і рубрик, які генерують різні прояви платіжного шахрайства: телефонне, банкоматне, кредитне шахрайства, викрадення SIM-картки, шахрайські лотереї та розіграші призів, опитування та інтернет-крамниці, неправомірні дії із оголошеннями (сфери працевлаштування, заробітку в мережі, туризм і розваги), фішинг, шкідливе програмне забезпечення, програми-вимагачі, геймінг-шахрайство тощо.

Окрім проходження рівнів і відповідей на питання, користувачу доступні поради щодо надання/не надання НБУ доступів до приватної інформації користувачів. Більше про це на рис. 3

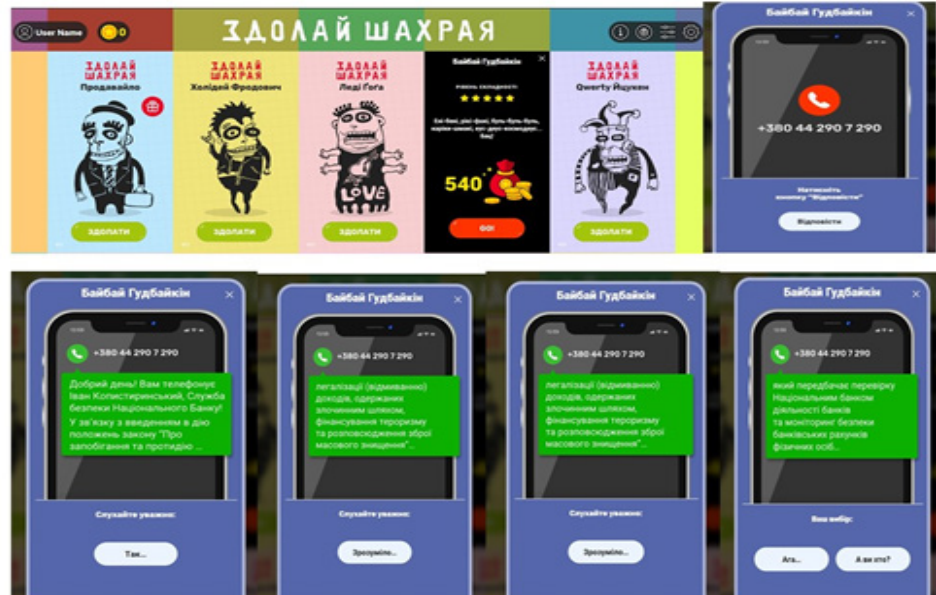


Рисунок 2



Рисунок 3

Для закріплення роботи щодо фінансової безпеки та шахрайства студентам можна запропонувати виконати низку кейсів щодо закріплення знань щодо цієї теми.

Кейс 1. Популярні сайти жовтня 2022 року

Тема: Фінансова безпека та шахрайство

Мета: Навчити учнів аналізувати інфографіку та ознайомитися з політикою конфіденційності вебсайтів.

Запропонуйте студентам переглянути таке повідомлення: Компанія «Кантар» опублікувала рейтинг найпопулярніших в Україні сайтів за жовтень 2022 року (див. рис. 4).

ТОП-25 сайтів України Жовтень 2022



KANTAR Дані Kantar CMeter, desktop і mobile інтернет-користувачі у віці 14-70 років, n = 5000
 Дослідження CMeter об'єднує дані з 3-х джерел: Site-centric, Frame-centric, User-centric. Об'єднання даних відбувається в режимі реального часу.

Рисунок 4

Запропонуйте студентам обговорити такі питання:

- Чи можна згрупувати наведені найпопулярніші в українців сайти за певними критеріями: електронна торгівля, банкінг, новини, розваги тощо?
- Чому саме ці сайти були найпопулярніші на початку 2021 року?
- Чи стають учні користувачами сайтів, які тут наведено?
- Чи читали при відвідуванні цих сайтів користувачькі угоди або політику конфіденційності?

Попросіть учнів відвідати який-небудь сайт, наприклад, Вікіпедії й ознайомитися з політикою конфіденційності.

Орієнтовна відповідь

Політика конфіденційності (Витяг): <https://bit.ly/2QyXogw>.

Якщо ви просто переглядаєте сайти проєктів Вікіпедія, про вас збирається не більше інформації, ніж збирається в протоколах роботи середньостатистичного сервера в інтернеті. Коли ви пишете або редагуєте матеріали в проєктах Вікіпедія, ви публікуєте кожне слово з того, що написали, і ця інформація буде зберігатися необмежений час. Це стосується статей, особистих сторінок користувачів і сторінок обговорень.

Публікація у вікі та загальнодоступна інформація

Просте відвідування вебсайта не приводить до публічного розкриття вашої особистої інформації (однак див. Протоколювання унизу). При редагуванні будь-якої сторінки цього вікі-проєкту ви публікуєте документ. Це — публічна дія, і ви будете привселюдно визнані автором цього виправлення.

Протоколювання

При кожному відвідуванні вебсторінок ви передаєте серверу багато інформації про себе. Більшість вебсерверів ведуть протоколювання частини цієї інформації з метою одержання відомостей про те, які сторінки популярні в користувачів і якими браузерами вони користуються. У проєктах Вікімедія ця інформація не призначена для спостереження за сумлінними користувачами.

Ці протоколи переробляються в статистику сайтів, а повна інформація ніколи не публікується й звичайно знищується протягом двох тижнів».

Кейс 2. Мій акаунт в аренду

Теми: «Доходи», «Фінансова безпека та шахрайство»

Мета: Навчити учнів аналізувати та критично сприймати пропозиції в соцмережах і месенджерах.

Попросіть учнів роздивитися оголошення, що було розміщене на сайті: <https://www.ria.com/uk/rabota-arenda-akkauntov-na-facebook-86027266.html>

«Шукаємо акаунти фейсбук для використання в рекламних цілях. Ваша сторінка відповідає нашим вимогам, якщо:

1. Акаунту більше року і активність в ньому відбувається хоча б раз на місяць (ви ставите лайки, викладаєте публікації, взаємодієте з друзями тощо). На сторінці повинні бути пости, як мінімум, за рік.

2. На записі не розміщувалася реклама в Business Manager, тобто у вас не заблокований рекламний кабінет. Якщо ж вона розташовувалася, скажіть про це, і ми

розглянемо ситуацію в індивідуальному порядку. Попереджаємо: це може вплинути на оплату.

3. На час оренди ви віддаєте свій логін і пароль. Оплата 150 за тиждень на ваш QIWI-гаманець (валюту ви обираєте самі) або на вашу банківську карту.

4. Якщо ви вважаєте, що ваш акаунт відповідає, то надішліть на особистий чат:

- Посилання на сторінку в Facebook (для попередньої перевірки);
- Ваш контакт в Telegram або Viber. На наступний день з вами зв'яжеться наш менеджер. Процедура відбувається так:

• Ви передаєте логін і пароль;

- Ми перевіряємо акаунт на його працездатність;
- Якщо в процесі перевірки не виникає проблем — ми беремо його в оренду. І

головне: ви можете користуватися своїм акаунтом з єдиною умовою — не змінювати нічого в налаштуваннях рекламного облікового запису.

Чекаємо ваших заявок!

Якщо у вас залишилися питання, пишіть на (093) xxx xx показати в Telegram або Viber».

Поставте учням запитання:

• Часто такі пропозиції надходять користувачам акаунтів у соцмережах як можливість пасивного доходу. Чи такий дохід пасивний?

- Кому може бути потрібен ваш акаунт і чому?
- Яка інформація потрібна для того, щоб прийняти таку пропозицію?
- Де знайти таку інформацію?

Орієнтовна відповідь

Акаунти у фейсбуці зазвичай мають і рекламний кабінет, користування яким передбачає певну оплату за рекламу у фейсбуці, що проводиться постфактум. Тобто по досягненні певної суми або дати з вашої карти списуються кошти. Якщо ви вчасно сплачуєте за рекламу і тратите багато грошей — зростає ліміт, на який можна користуватися рекламою. Більшість користувачів фейсбуку навіть про це не знають й тому не користуються рекламним кабінетом.

Але про ці кабінети добре знають шахраї. Політика фейсбуку передбачає, що рекламні оголошення можуть надаватися тільки зі сторінок реальних людей з активністю на сторінці й не містити реклами заборонених товарів і послуг (зброї, секс-послуг, наркотиків, торгівлі людьми), ознак дискримінації, закликів до ворожнечі тощо. Найчастіше саме для таких реклам і залучають в оренду акаунти. Наслідком такої угоди може бути:

- Блокування акаунта фейсбуком за порушення правил рекламування;
- Борг перед фейсбуком за розміщені рекламні оголошення, які розмістили від вашого імені й не оплатили.

На сайті Асоціації ЕМА: <https://ema.com.ua/>, у сервісі «Здолай шахрая», ігри 12, 54, 52, 53 стосуються шахрайських схем з надання додаткового заробітку в інтернеті.

Висновки. Отже, особливість багатьох фінансових медіа є те, що для них існують спеціальні, визначені державою форми бланків, які обов'язково мають містити необхідні реквізити та відомості. Вміння аналізувати, розуміти інформацію з фінансових документів та правильно їх заповнювати або складати — одна з важливих фінансових

компетентностей людини. Не менш важливою для сучасного студента-економіста є навичка критичного мислення під час пошуку інформації для ухвалення фінансових рішень.

Насамперед це стосується розуміння того, як характеризувати та аналізувати певні числові значення, що подані як певні меседжі, а саме показники стану економіки в новинах та виступах політиків, ставки процентів за депозитами та кредитами на сайтах банків, цінниками в магазинах, повідомлення про рівень інфляції, зміни курсів валют тощо.

Для кожного явища в економіці існують не один, а кілька різноманітних показників, які характеризують це явище з різних боків, з різних векторів, сайтів, мереж, тощо. Відповідно до цього, стає важливим питання: за якою методикою та хто обчислив той чи інший показник і чи правильно він застосований у відповідному медіадокументі. Студент під час навчання має не лише правильно добирати цифрові застосунки чи медіа в процесі оволодіння навичками керування власними фінансами, вагомим є також питання достовірності інформації та визначення надійності джерела її походження.

1. *Головко О.М.* Цифрова культура та інформаційна культура: права людини в епоху цифрових трансформацій інформація і право. № 4(31). 2019. С. 37-44; 2. *Горленко Ганна* Медіаосвіта на заняттях з фінансової грамотності. Навчальне видання/ за редакцією Волошенюк О., Іванова В. Київ : АУП, ЦВП, 2021. 76 с.; 3. Департамент кіберполіції URL: <https://cyberpolice.gov.ua/stopfraud/> (дата звернення 16.01.2023); 4. Концепції розвитку цифрових компетентностей в суспільстві України та затвердження плану заходів щодо її реалізації URL: <http://surl.li/klyz> (дата звернення: 18.01.2023); 5. Кримінальний кодекс України URL: https://kodeksy.com.ua/kriminal_nij_k_odeks_ukraini/statja-190.htm (дата звернення: 14.01.2023); 6. Сайт департаменту кіберполіції URL: <https://cyberpolice.gov.ua/> (дата звернення: 15.01.2023); 7. Key competences for lifelong learning : Publications Office of the EU. URL: https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/297a33c8-a1f3-11e9-9d01-01aa75_ed71a1/language-en (дата звернення: 11.01.2023); 8. *Van Deursen A. J. A. M., Helsper E., Eynon R., Van Dijk J. A. G. M.* The Compoundness and Sequentiality of Digital Inequality. *International Journal of Communication*. 2017. No. 11. Pp. 452–473.

1. *Holovko O.M.* Digital culture and information culture: human rights in the era of digital transformations, information and law. No. 4(31). 2019. P. 37-44; 2. *Horlenko Hanna* Media education in financial literacy classes. Educational edition/ edited by O. Volosheniuk, V. Ivanova Kyiv: AUP, TsVP, 2021. 76 p.; 3. Department of Cyber Police URL: <https://cyberpolice.gov.ua/stopfraud/> (date of application 16.01.2023); 4. Concepts for the development of digital competences in the society of Ukraine and approval of the plan of measures for its implementation URL: <http://surl.li/klyz> (date of application: 18.01.2023); 5. Criminal Code of Ukraine URL: https://kodeksy.com.ua/kriminal_nij_k_odeks_ukraini/statja-190.htm (access date: 14.01.2023); 6. Website of the Cyber Police Department URL: <https://cyberpolice.gov.ua/> (date of access: 15.01.2023); 7. Key competencies for lifelong learning: Publications Office of the EU. URL: https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/297a33c8-a1f3-11e9-9d01-01aa75_ed71a1/language-en (date of access: 11.01.2023); 8. *Van Deursen A. J. A. M., Helsper E., Eynon R., Van Dijk J. A. G. M.* The Compoundness and Sequentiality of Digital Inequality. *International Journal of Communication*. 2017. No. 11. pp. 452–473.